

CATOOTJE DE MUYTER

Catootje de Muyter wordt in 1835 naar de Kolonie Veenhuizen gestuurd. Samen met een heleboel andere weeskinderen begint er voor haar een heel nieuw leven op het Drentse platteland.

Catootje gaat met 1.200 kinderen in een van de drie gestichten wonen. Ze gaat naar school en ze moet ook hard werken, op het land of in de keuken. Het is een zwaar leven.

Klik op een van de onderwerpen hiernaast en ontdek meer over Catootjes' leven.

Catootje de Muyter

Heb je deze pagina al gelezen?
<https://www.canonvannederland.nl/nl/drenthe/noordenveld/weldadigheid>

Klik op de
onderstaande
onderwerpen

Catootjes' reis

Over de reis naar Veenhuizen.

Kleding en zakboekje

Wat krijgt Catootje bij aankomst?

Wonen in een gesticht

Hoe ziet het gesticht er van binnen uit?

De dagindeling

Een dag in het leven van Catootje.

De omgeving

Hoe zag het er ongeveer 200 jaar geleden uit?

Over gezondheid

Hoe gezond is het leven van de kinderen in de kolonie?

Catootjes' toekomst

Waar droomt Catootje van?

CATOOTJES' REIS

Catootje is geboren in Amsterdam. Wanneer ze 10 jaar is, overlijden haar ouders; Catootje komt in een weeshuis terecht. Omdat het weeshuis overvol is, worden er heel veel weeskinderen naar de grote gestichten in Veenhuizen gestuurd.

Catootje moet dan de lange reis naar Drenthe maken. Eerst gaat ze met alle kinderen op het beurtschip over de Zuiderzee, naar Blokzeil. Vanaf Blokzeil reist Catootje met een trekschuit naar Steenwijk. En vanaf Steenwijk hobbelt ze in de ossenkar naar Veenhuizen. In 1835 is dit een reis die een paar dagen duurt.

weeshuis in Amsterdam

routekaart

ossenkar

trekschuit

beurtschip

KLEDING EN EEN ZAKBOEKJE

Bij haar aankomst in Veenhuizen krijgt Catootje dezelfde kleding als alle andere weesmeisjes: een donkerrode hemd en rok, een rood-wit geblokte halsdoek, een muts en klompen. De jongens dragen een zwarte broek en een donkerblauw hemd, een gebreide pet, een blauwe-wit geblokte halsdoek en klompen.

Catootje krijgt ook een zakboekje waarin precies staat wat de kleding heeft gekost. Ze moet gaan werken om haar kleding terug te betalen. Het geld dat ze verdient wordt ook in het boekje bijgehouden.

zakboekje

Kolonie-
munten

WONEN IN EEN GESTICHT

Catootje woont samen met de andere weeskinderen in het Eerste Gesticht. 'Het Eerste' is een enorm, rechthoekig gebouw van 145 x 145 meter, met in het midden een groot plein. Om het plein liggen de zalen voor jongens en meisjes. Catootje woont met 80 kinderen op één zaal. Voor iedere twee zalen is er één zaalvader of -moeder die voor de kinderen zorgt.

De zaal is tegelijk huiskamer en slaapkamer. Er zijn tafels die je makkelijk uit elkaar kunt halen en lange houten banken om op te zitten. Aan het plafond hangen 80 hangmatten, met daarin een strozak als matras, een kussen van stro en dekens. De hangmatten worden overdag opgehesen en 's avonds naar beneden gelaten.

Onder de hangmat staat voor ieder kind een kastje. In dat kastje bewaart Catootje haar bestek, een drinkschaal en een paar persoonlijke spulletjes. Een bord heeft ze niet. Wanneer ze aan tafel gaat, eet ze met vier kinderen uit één grote, houten schaal. Verder staat er in iedere zaal een grote kachel die met turf wordt gestookt. En er is een emmer met een deksel: de poepton. Die moet iedere dag worden leeggegooid. Lekker klusje!

poepton

het Tweede Gesticht

plattegrond

slaapzaal

binnen-
plaats

DE DAGINDELING

In de zomer staat Catootje om 5 uur 's ochtends op, in de winter een uurtje later. Ze hijst haar hangmat omhoog, wast zich buiten bij de pomp en gaat dan naar binnen om te ontbijten: meelpap en een boterham. Daarna moet iedereen aan het werk. Catootje gaat met de grotere kinderen naar het veld of naar de werkplaatsen. De jongere kinderen moeten touw pluizen, wol plukken of aardappels schillen. De allerkleinsten mogen spelen.

Om 9 uur gaan alle kinderen van 7 t/m 12 jaar naar school. Catootje dus ook. Ze worden gebracht door de zaalopziener. Kinderen die onderweg lastig zijn worden geslagen met een stok. Op school leert Catootje lezen, schrijven en rekenen. Ook krijgt ze les in geschiedenis en aardrijkskunde. Geschiedenis is haar lievelingsvak, haar meester kan prachtig verhalen vertellen. Tussen de middag krijgen de kinderen warm eten: vlees, groenten en aardappelen of grutten (een soort gerst). Daarna moeten ze weer aan het werk.

Als avondeten krijgt Catootje zoete melk en brood dat is gemaakt van aardappelen en roggemeel. Dan zet ze samen met de andere kinderen de tafels aan de kant en laat haar hangmatje zakken. Om 8 uur 's avonds gaat op de zaal het licht uit en moeten de kinderen stil zijn.

aardappels schillen

MENU DINSDAG

- 2 KOP AARDAPPELEN
- 4 ONC KOOL
- 3 LOOD RUNDVLEESCH
- 2 MAATJES GORT
- 17 1/2 WIGTJES ZOUT
- 2 MAATJES KARNEMELK
- 1 MAATJE ZOETEMELK
- 5 WIGTJES BOTER
- 5 ONC ROGGEBOOD

Je moet weten dat:

- 1 lood = 10 gram
- 1 kan = 1 liter
- 1 maatje = 1 deciliter
- 1 vingerhoed = 1 centiliter
- 1 kop = 1 liter
- 1 onc = 100 gram

Hoofdschool	171	108	87	195	366
Bij-school . .	78	-42	32	74	152
Totaal den . . .	613	1172			
	183	383			
	545	1100			
	104	262			
	635	963			
	2080	3880			

Ten

DE OMGEVING

Het Eerste Gesticht staat in een kaal landschap. Eerst was hier alleen veen en moeras. Maar de bewoners van de gestichten moeten eten. En daar moeten ze helemaal zelf voor zorgen.

Het veen wordt afgegraven om het land klaar te maken voor de landbouw. Er zijn boerderijen gebouwd en overal zijn mensen aan het werk op de velden om aardappelen, rogge en haver te verbouwen.

Catootje staat graag bij de poort aan de voorkant van het Eerste. Wanneer je die uitgaat, kom je op de weg die naar de landerijen loopt. Ze mag die poort niet zomaar door. Er is een portiershuisje met een veldwachter die erop let dat ze niet stiekem wegglipt. De veldwachter is streng. Als een kind kattenkwaad uithaalt, sluit hij die voor straf in zijn portiershuisje op.

Buiten de poort liggen ook de werkplaatsen, zoals de spinnerij en de weverij. En een eind verder staan de kerken: een rooms-katholieke kerk en een Nederlands hervormde kerk. Catootje moet iedere zondag een dienst bijwonen.

boerderij bij het Eerste Gesticht

veldwachter

heidevelden

aanleg sluis in
Koloniekanaal

twee
kerken

weverij

OVER GEZONDHEID

In 1835 wonen er 1.213 kinderen in het Eerste Gesticht. Daarvan gaan er in dat jaar 67 dood. Ze sterven aan darmziektes, tuberculose of longontsteking. Er zijn dus veel zieke kinderen in Veenhuizen. Dat komt doordat ze al vaak zwak en ziek zijn voor ze naar de kolonie komen. Besmettelijke ziektes worden makkelijk doorgegeven. Verder zijn er kinderen die ziek worden door het drinken van vervuild water of het eten van bedorven voedsel. En in de winter is het soms zo koud op de zalen dat er vingers en tenen bevriezen. Als bevrozingen niet goed door een dokter worden behandeld, kun je eraan overlijden.

De directeur van de gestichten doet zijn best om alle koloniekinderen zo gezond mogelijk op te laten groeien. Frisse lucht en goed eten, dat is belangrijk vindt hij. Er komen een paar melkkoeien, zodat de wezen één keer per dag pap van melk met boekweit kunnen eten. Het water laat hij eerst filteren en koken voor de kinderen het te drinken krijgen. In de winter mag de kachel blijven branden en worden voor het slapengaan alle voeten van zwakke kinderen goed ingepakt. Zo hoopt de directeur op minder sterfgevallen onder de wezen.

Gelukkig is Catootje gezond en sterk. Ze komt alleen in de ziekenzaal bij de achterpoort om zieke vriendinnen te bezoeken.

↑
injectie
naalden

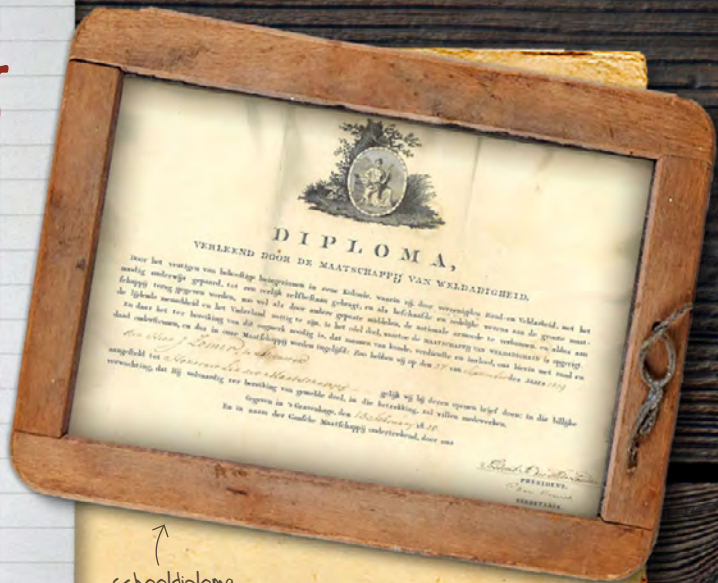
weegschaal

CATOOTJES' TOEKOMST

Catootje droomt van de dag dat ze 21 jaar wordt. Als ze dan haar schooldiploma heeft en de schulden in haar zakboekje heeft afbetaald, mag ze twee weken op verlof naar haar geboorteplaats, Amsterdam. Wanneer het haar lukt om daar een baantje te vinden, hoeft ze niet meer terug naar Veenhuizen. Maar als ze geen werk vindt, moest ze voor nog een jaar terug naar de kolonie. Dat lijkt haar maar niks.

Catootje hoopt op een baantje als dienstmeisje bij een leuke familie. Huishoudelijke klusjes zoals schoonmaken en naaien vindt ze niet eens zo leuk, maar ze doet toch haar best. Ze wil niet haar hele leven in Veenhuizen blijven wonen.

↑
schooldiploma

dienstmeisje

